

Sprawozdanie z działalności Biblioteki Uniwersyteckiej za rok 2000

I. Uwagi wstępne

Rok 2000 był kolejnym rokiem wielkich zmian w historii Biblioteki Uniwersyteckiej. Kontynuowano pracę nad wdrażaniem dalszych modułów systemu HORIZON, równocześnie opracowując w tym systemie wszystkie nowe nabytki oraz prowadzono ze wzmożonym zaoferowaniem retrokonwersję. Przez cały rok działała nowoczesna wypożyczalnia pozwalająca na bezrewersową obsługę czytelników. Wspomniana wzmożona retrokonwersja, dzięki której baza katalogowa w ciągu roku wzbogaciła się o przeszło 200 000 pozycji, stała się możliwa dzięki decyzji Senatu UAM o uznaniu retrokonwersji priorytetowym zadaniem i przyznaniu na realizację tego celu dużych środków.

Przeprowadzono reorganizację struktury Biblioteki Uniwersyteckiej wydzielając Oddział Czasopism, co wynikało ze zmian w przebiegu realizowanych procedur bibliotecznych. Te zmiany polegające na skupieniu wszystkich działań związanych z gromadzeniem i opracowaniem czasopism w jednej komórce organizacyjnej, przyniosły już widoczne rezultaty w roku sprawozdawczym, choć będą nadal realizowane w roku 2001.

Starano się także – z wyraźnym pozytywnym skutkiem – nadrobić pewne zaległości w opracowaniu materiału jakie powstały w roku 1999.

Przeprowadzono na dużą skalę remonty i wymianę wyposażenia w pomieszczeniach pracowniczych, dostosowując ich standard do wymogów zainstalowanego sprzętu komputerowego.

II. Organizacja

1. Struktura organizacyjna Biblioteki Uniwersyteckiej uległa dużym zmianom.

Z początkiem stycznia Dom Pracy Twórczej. Filia BU w Ciężeniu został przekazany pod bezpośredni zarząd Administracji UAM, przestając tym samym pełnić funkcje Filii BU. Pozostałymi w obiekcie zbiorami opiekuje się jeden bibliotekarz. Reszta zatrudnionych tam osób i realizowane przez nie zadania związane z obsługą Pałacu i przebywających w nim gości oraz opieką nad parkiem, przeszły w gestię administracji uczelni.

Z dniem 25.01.2000 Rektor powołał do życia Pracownię Mikrofilmową, przyznając na jej potrzeby 3 etaty.

Zarządzeniem Rektora z dnia 20 czerwca 2000 roku:

- powołano do życia Oddział Czasopism i Wydawnictw Ciągłych,
- przekształcono samodzielne stanowisko Sekretarza Naukowego w Oddział Prac Naukowych, Wydawniczych i Dydaktycznych,
- wyodrębniono Sekcję Wypożyczalni Międzybibliotecznej w Oddziale Udostępniania Zbiorów,
- w Oddziale Informacji Naukowej zlikwidowano dwie sekcje - Wydawnictw Informacyjnych oraz Reprografii,
- zmieniono nazwy dwóch sekcji w Oddziale Gromadzenia i Uzupełniania Zbiorów, modyfikując częściowo zakresy ich zadań.

Modernizacja węzła ciepłego pociągnęła za sobą likwidację etatów palaczy, instalacja nowoczesnej centrali- etatu telefonistki, a przekształcenia struktury organizacyjnej uczelni etatu kierowcy z jednoczesną utratą, będącego na stanie Biblioteki, samochodu.

Zarządzeniem Rektora wprowadzony został w życie nowy „Regulamin Biblioteki Uniwersyteckiej w Poznaniu”.

Z dniem 24 listopada zwolniona została z pracy, a tym samym ze stanowiska kierownika Oddziału Administracyjno-Gospodarczego, mgr Ewa Surdyk. Stanowisko to do końca roku nie zostało obsadzone.

2. Rada Biblioteczna zebrała się czterokrotnie omawiając m.in. zmiany struktury organizacyjnej BU, sytuację lokalową, warunki przechowywania zbiorów, sprawy kadrowe oraz zatwierdzeniem sprawozdania za rok poprzedni. Jedno z posiedzeń poświęcono omówieniu Regulaminu Rady Bibliotecznej oraz Regulaminu Biblioteki, oddzielne dyskusji nad założeniami rozwoju systemu biblioteczno-informacyjnego UAM na najbliższe 10 lat.

3. Przygotowano 11 zarządzeń wewnętrznych m.in. na temat: zasad zakładania kont czytelnicych w systemie biblioteczno-informacyjnym UAM, organizacji Oddziału Czasopism i Wydawnictw Ciągłych, wprowadzenia w życie regulaminów Czytelni Zbiorów Specjalnych oraz Rady Bibliotecznej, ewidencjonowania mebli, pobierania i rozliczania zaliczek. Uzupełnione zostały one siedmioma komunikatami porządkowymi, w tym m.in. dotyczącymi tworzenia statystyk w zakresie opracowania zbiorów, likwidacji księgozbioru byłego Konsulatu Amerykańskiego, nagród dla pracowników, przeprowadzenia ankiet oceniających pracowników.

4. Stan etatowy Biblioteki Uniwersyteckiej wyniósł na koniec roku 180 i 2/3 etatu i był niższy o blisko 10 etatów od stanu z końca 1999 roku z powodu zmniejszenia zatrudnienia w grupie pracowników obsługi, co związane było ze wspomnianymi zmianami organizacyjnymi. Zatrudnionych na nich było 42 mężczyźni (23%) i 141 kobiety (77%).

Stan etatowy z podziałem na grupy pracownicze:

Grupa pracownicza	liczba etatów
- bibliotekarze dyplomowani	20
- służba biblioteczna	127 2/3
- inżynierijno-techniczni	1
- techniczni	2
- administracja	3
- obsługa	27

Struktura wykształcenia kadry:

Wykształcenie	ilość osób	%
- wyższe	105	55,5%
- średnie biblioteczne	3	1,5%
- średnie	43	22,5%
- zasadnicze	20	10,5%
- podstawowe	19*	10,0%

*w tym 16 osób w obsłudze i administracji

W porównaniu z rokiem 1999 nastąpiły więc pewne zmiany w strukturze zatrudnienia, charakteryzujące się zwiększeniem liczby osób z wyższym wykształceniem (o 7%) i zmniejszeniem liczby pracowników z wykształceniem zasadniczym i podstawowym (o 7,5%).

W końcu roku ponownie wyrażono zgodę na odbywanie w Bibliotece zastępczej służby wojskowej, z czego skorzystały 2 osoby.

5. Absencja chorobowa wyniosła 2.373 dni, tj. 12,5 na 1 osobę (1999 - 17 dni).

Niższa niż w ubiegłym roku była fluktuacja kadr wynosząca 5,3 % (w 1999 r. – 8,2%), powracając do poziomu z roku 1998.

6. Regulację uposażeń (niestety po raz kolejny kwotowo bez udziału kierownictwa Biblioteki) przeprowadzono w miesiącu marcu we wszystkich grupach pracowniczych.

Z funduszu nagród 55 osób otrzymały nagrody na ogólną kwotę 30.160 zł.

Wszyscy pracownicy otrzymali:

- w grudniu jednorazowo bonu towarowe w wysokości 150 zł.,
- z funduszu socjalnego kwotę 580 zł (na pełen etat, dla pracujących minimum 1 rok),
- legitymacje uprawniające do korzystania ze zniżki 50% za przejazdy koleją.

Średnia płaca bibliotekarzy wzrosła w stosunku do roku ubiegłego o 1,99 % i wyniosła na koniec roku 1.005 zł. przy czym dla służby bibliotecznej średnia wynosiła 931 zł. (1999 - 945 zł.), a dla bibliotekarzy dyplomowanych 1.547 zł. (1999 - 1.469 zł.).

Niski poziom płac pozostawał nadal przeszkodą w zatrudnieniu poszukiwanej (specjalistycznej) kadry. Nie pozostawał on w żadnym stosunku do wymagań kwalifikacyjnych i obciążenia personelu, które wzrosły niewspółmiernie w związku z transformacją Biblioteki wynikającej z jej komputeryzacji.

III. Finanse

1. Budżet Biblioteki Uniwersyteckiej wyniósł **7.537.000 zł.** (w 1999 - **7.930.000 zł.**), a więc był o 5 % niższy, co wyniknęło z faktu nie naliczania - jak to miało miejsce dotąd - w środkach przyznanych BU dotacji KBN na dofinansowanie prenumeraty czasopism.

Dział budżetu	Plan na 2000
1. Wynagrodzenia z narzutami w tym:	4.432.000
osobowy fundusz płac	3.313.000
bezosobowy fundusz płac	150.000
"13 pensja"	242.000
2. Odpisy na fundusz zakładowy	214.000
3. Amortyzacja	150.000
4. Zakup książek	370.000
5. Zakup książek z Wydawnictwa Naukowego UAM	120.000
6. Zakup czasopism i baz danych	460.000
7. Zbiory specjalne	220.000
8. Zakup drobnego wyposażenia	180.000
9. Zakup materiałów	150.000

10. Opłaty pocztowe	100.000
11. Konserwacja, wykonanie druków, mikrofilmowanie	400.000
12. Koszty utrzymania obiektu	466.000
13. Podróże krajowe i zagraniczne	30.000
14. Pozostałe koszty w tym VAT	245.000 65.000
Ogółem (w tys. zł)	7.537.000

Wzorem lat ubiegłych Biblioteka Uniwersytecka starała się samodzielnie pozyskiwać środki na realizację określonych zadań. Pozyskano blisko 431,5 tys. zł w tym:

- Kary	64.710
- Zapisy	96.915
- Czytelnia Niemiecka	4.625
- Odsetki	28.903
- DOT	125.000
- Dotacja FWPB na zakup materiałów bibliograficznych	20.000
- Dotacja Ambasady USA w Polsce	67.800
- Pracownia Mikrofilmowa	12.990
- inne	10.500

Środki uzyskane w ramach DOT-u przeznaczono głównie na prowadzenie retrokonwersji. Środki uzyskane z kar i zapisów przeznaczono, podobnie jak w roku poprzednim, nie na zakup literatury i drobnego wyposażenia ale na opłacenie godzin nadliczbowych związanych z komputeryzacją oraz opłacenie pewnych wydatków nie mieszczących się pod koniec roku w limicie budżetowym. Środki przyznane przez FWPB oraz Ambasadę Amerykańską przeznaczono na zakup książek.

2. Sytuację finansową Biblioteki Uniwersyteckiej w roku 2000 uznać należy za porównywalną z sytuacją z roku 1999. Nadal nie była ona jednak w pełni zadowolająca. Uwaga ta odnosi się nadal do wysokości środków przyznanych na gromadzenie literatury, jak też środków na remonty, zlecenie usług introligatorsko-konserwatorskich oraz prowadzenie wspomnianych już prac związanych z komputeryzacją (zakup sprzętu).

IV. Obsługa administracyjno-gospodarcza

1. Przyjęto 46.970 (w 1999 - 61.303), a wysłano 17.858 (w 1999 - 10.989) przesyłek za kwotę 67.239,60 zł (w 1999 - 67.447,90 zł). Oznacza to, że każda tegoroczna przesyłka kosztowała BU przeciętnie 3,76 i była tańsza od ubiegłorocznej o 2,83 zł (tj. o blisko 40%). Zostało to spowodowane zarówno całorocznym użytkowaniem frankownicy i uzyskaniem z tego tytułu upustu, jak też zmniejszeniem liczby paczek zagranicznych (ograniczenie wymiany) z 878 do 597 i listów zagranicznych z 1.151 do 944.

2. Przeprowadzono remont kilkunastu pomieszczeń pracowniczych, wyposażono je w nowe meble dostosowane do obecnych warunków pracy i sprzętu komputerowego.

3. Zakupiono za kwotę 540 000 zł. nowoczesne wyposażenie dla tworzonej Pracowni Mikrofilmowej .
Zakupiono system zabezpieczenia zbioru dydaktycznego dla wypożyczalni.
4. Dokonano modernizacji węzła ciepłego podłączając Bibliotekę pod ciepłok miejski.
5. W związku z instalacją nowoczesnej centrali telefonicznej dla całej uczelni, zlikwidowano starą centralę telefoniczną Biblioteki.

Stan budynków – szczególnie budynku głównego - wymaga dalszych intensywnych prac remontowych.

V. Gromadzenie zbiorów

1. Wpływ ogólny oraz ilość materiałów skierowanych do zbiorów przedstawia się następująco (w tys. wol.):

Rok	Wpływ ogółem	Wpływ do zbiorów
1997	98,6	33,25
1998	140,7	35,1
1999	148,9	31,2
2000	155	32,5

Z ogólnego wpływu 154.981 jednostek wyłączono 122.525 jednostek, skierowując do zbiorów 32.456, tj.20,9% spośród wszystkich materiałów, które wpłynęły do Biblioteki. Jest to wynikiem stałego zawężania gromadzenia do publikacji wyłącznie wartościowych i w pełni zgodnych z przyjętą polityką gromadzenia. Należy zwrócić uwagę na postępujący, kolejny już rok, wzrost ilości materiałów wpływających do Biblioteki (4,1%). Spowodowany on został przede wszystkim zwiększonym wpływem z: kupna o 57%, darów (120%). Spadł - po raz pierwszy od kilku lat - wpływ z egzemplarza obowiązkowego o 8%.

2. Ilość materiału, który wpłynął do Biblioteki wg źródeł wpływu (w wol.):

Źródło wpływów	2000	1999	2000 ⇔ 1999
Kupno	14.388	9.153	+57,0 %
Wymiana	8.717	9.614	- 9,4 %
EO	60.398	65.576	- 7,9 %
Dary	18.142	8.229	+120,0 %
Dublety	53.336	56.338	- 5,3 %
RAZEM	154.981	148.910	+4,1 %

3. Wpływ do zbiorów z poszczególnych źródeł wpływu kształtował się następująco:

Źródło wpływu	1999 (w wol.)	2000 (w wol.)	1999 ⇔ 2000	Udział % w wykonaniu 2000
Kupno	7.079	10.845	+53,2%	33,41
Wymiana	3.086	2.589	-16,1%	7,98
EO	16.450	13.730	-16,5%	42,30
Dary	3.784	5.292	+39,9%	16,31
Dublety	807	-		0
RAZEM	31.206	32.456	+4,0 %	100,00

Struktura rozkładu materiału skierowanego do zbiorów z poszczególnych źródeł wpływów w stosunku do roku poprzedniego i przyjętych założeń uległa, kolejny rok z rzędu, poprawie. Wpływ z kupna po latach spadku wzrósł o 53,2 %, a jego udział we wpływie globalnym o 10,7%. Zgodnie z założeniem, iż do zbiorów należy kierować jak najwięcej wpływów celowych (a więc pozyskiwanych drogą kupna) należy dążyć do utrzymania tej tendencji wzrostowej. Zależec to będzie głównie od sytuacji finansowej Biblioteki. Mimo wskazywania w dwóch ubiegłych latach na dramatycznie niską liczbę woluminów wprowadzanych na całej uczelni na jednego pracownika i studenta, i płynących stąd wniosków o zwiększone finansowanie zakupów - wzrost środków na ten cel był nadal niski. Zmusiło nas to do decyzji o odejściu od dyscypliny budżetowej w tym punkcie i przesunięciu na realizację tego celu środków z innych źródeł. Zmalał wpływ z wymiany, co jest konsekwencją przeprowadzonej selekcji liczby partnerów i realizacji decyzji dotyczącej zaprzestania wprowadzania do zbiorów materiałów nie profilowych lub zbyt szczegółowych. Więcej z nich przekazano do specjalistycznych bibliotek sieci. Zgodnie z postulatami z lat ubiegłych, utrzymano zmniejszony poziom zakupów na cele wymiany wydawnictw spoza Wydawnictwa UAM (2.365 w roku ubiegłym 1.871), co stanowiło 21,8% ilości woluminów kupowanych do zbiorów (w roku 1997 –30%).

Zmalał wpływ z EO. Zapewne jest to wynikiem zarówno zmniejszonej produkcji wydawniczej w kraju jak i pogarszającego się wywiązywania wydawców z obowiązku respektowania przepisów prawa. Równocześnie wskazać trzeba, że o ile w 1999 roku do zbiorów skierowano 25% materiałów wpływających z tego źródła, to w 2000 roku – 22,7%. Świadczy to o prowadzeniu stosunkowo ostrej selekcji wpływającego materiału, co jest zjawiskiem zgodnym z założeniami polityki gromadzenia.

Wpływy pozyskiwane drogą darów oraz zagospodarowywania dubletów i druków zabezpieczonych zawsze podlegają największym wahaniom, które trudno przewidywać i stymulować. Zgodnie z przyjętymi założeniami, należy jednak i tu dbać o dobór wyłącznie materiału wartościowego i zgodnego z założeniami polityki gromadzenia. Warto wskazać jednak na wzrost liczby przekazanych do zbiorów darów.

4. Przeprowadzona w 1998 roku weryfikacja partnerów wymiany przyniosła efekty w roku sprawozdawczym. Prowadzono wymianę z 397 (w tym 364 bibliotek zagranicznych i 33 krajowe). Wartość materiałów wprowadzonych do zbiorów drogą wymiany wyniosła 225.126 zł. (1999 – 239.736 zł.). Kontrahentom BU wysłano łącznie 4.003 wol. (1999 – 5.343 wol.), z których 3.658 (1999 – 4.161) stanowiły publikacje zakupione na ten cel z Wydawnictwa Naukowego UAM. Spośród otrzymanych od partnerów 8.717 wol. do zbiorów wprowadzono 2.584, a więc 29,6%. Materiały specjalistyczne kierowano do bibliotek sieci.

5. Liczba wpływających na bieżąco czasopism zmniejszyła się o 12 tytułów w stosunku do roku 1999 i wyniosła **3.968**, w tym 2.235 polskich oraz 1.733 zagraniczne (w 1999 roku odpowiednio 2.158 i 1.822, łącznie 3.980). Wskazać należy, iż w przypadku kupna kolejny już rok z rządu mamy do czynienia ze wzrostem, tym razem o 29 tytułów, co wynika ze zwiększenia zakupu czasopism zagranicznych o 4 (do 636) i polskich o 25 (obecnie 162). Spadek globalnej liczby tytułów wprowadzanych czasopism wynika głównie ze skreślenia 142 tytułów pozyskiwanych dotąd poprzez wymianę.

6. W wyniku prowadzonej selekcji wycofano ze zbioru głównego 27.936 wol.(w 1999 – 26.409 wol.), z księgozbioru dydaktycznego 2.039 wol., ze zbiorów specjalnych 1.167 wol. nut, co dało łącznie sumę 31.142 (w 1999 roku - 28.899) wol. Selekcja zbiorów była więc wyższa niż w roku ubiegłym, co było zgodne z prowadzoną polityką zarządzania zbiorami. Z inwentarzy wykreślono 26.540 spośród wyselekcjonowanych jednostek Liczba nowych, zinwentaryzowanych jednostek wyniosła 31.376 i jest tylko o 4.836 wyższa od liczby jednostek wyselekcjonowanych.

7. Ze 118.982 jednostek wpływów pierwotnych i wtórnych zagospodarowanych przez Sekcję Zagospodarowania Druków Zbędnych żadnej jednostki nie skierowano do zbiorów, 5.240 wol. (w 1999 r. 1.630) przekazano bibliotekom sieci, a 33.525 innym odbiorcom. Na aukcję studencką skierowano 6.100 wol., natomiast na makulaturę przekazano 74.117 wol.

8. Łącznie na gromadzenie wydano (w zł.):

	1999	2000	Wzrost w %	Udział %	
				1999	2000
Prenumerata czasopism	2.054.239,23	2.399.426,92	16,8	76,45	70,91
Książki	460.811,72	616.443,80	33,8	17,14	18,22
Zbiory specjalne	127.199,66	194.989,63	53,3	4,73	5,76
Bazy danych	44.823,50*	173.078,69	-	1,68	5,11
Łącznie	2.687.074,11	3.383.939,04	25,9	100,00	100,00

* W związku z odmową Głównego Urzędu Zamówień Publicznych na zakup baz danych w trybie zakupu z wolnej ręki (w związku z brakiem pozytywnego wyniku ogłoszonego przetargu nieograniczonego) zakup baz danych dokonywany dotąd w układzie od lipca roku bieżącego do końca czerwca roku następnego został zmieniony na zakup na dany rok kalendarzowy. W związku z tym płatność z II półrocza roku sprawozdawczego przesunięta została na I kwartał roku 2000. Z tego powodu trudno także wyliczyć procentowo poziom wzrostu kosztów.

Łącznie wydatki na gromadzenie wzrosły o 25,9%. Wzrost wydatków na kupno czasopism wynika tak ze wzrostu liczby nabywanych tytułów, jak i wzrostu cen każdego z nich. Ponieważ kupiono 6.539 wol. wydawnictw zwartych, łatwo można wyliczyć, iż przeciętnie jeden tom tego typu wydawnictw kupiony w 2000 roku kosztował 94,3 zł (w 1999 roku 112,5 zł) i był niższy od ubiegłorocznego o 18,2 zł, tj. 16,2%. Spowodowane to było zakupem tylko 351 pozycji zagranicznych w stosunku do 6.188 polskich.

9. Ogólny stan ilościowy zinwentaryzowanych zbiorów wyniósł:

Rodzaj materiału	31.12.1999	Nowe	Odpisane	Przywrócone	31.12. 2000
Książki	1.531.943	19.412	12.879	200	1.538.676
Czasopisma	685.138	4.127	12.494	-	676.771
Zbiory specjalne	449.902	7.837	1.167	-	456.572
Razem	2.666.983	31.376	26.540	200	2.672.019

Uwaga: Czasopisma Sekcji Zbiorów Masońskich (w liczbie 47.892 wol., w tym wpływy nowe w liczbie 128 wol.) liczone są w rubryce czasopisma a nie zbiory specjalne.

VI. Opracowanie zbiorów

1. Alfabetyczne dzieł zwartych i seryjnych

Zadanie	2000	1999
Opracowano wol.	39.439	4.114*
Rekordy HORIZONA:		12.847
- nowe	11.483	
- Przejęte	5.762	
- Poprawione	807	
- hasła khw	739	
Zinwentaryzowano w wol. o wartości	36.264** 519.281,34 zł.	47.777*** 501.171,45 zł.
Wykreślono sygnatur	12.879	9.412
Odnaleziono pozycji	200	123
Zmeliorowano wol.	4.601	600

* zadanie realizowane praktycznie wyłącznie w I kwartale 1999 roku do katalogu kartkowego

** w tej liczbie 19.412 rekordów nowości i 16.852 rekordy po retrokonwersji

*** w tej liczbie 35.972 jednostek stanowiących zbiory inwentaryzowane po retrokonwersji, co oznacza że wpływów nowych (inwentaryzowanych po raz pierwszy) było 11.805

2. Czasopisma

W związku ze zmianami wprowadzonymi w zakresie opracowania czasopism niemożliwe stało się porównanie wyników pracy w jednej, tradycyjnej tabeli.

Zadanie	rok 1999
Dopisanie wol.	6.157
Tytuły skatalogowane jako nowe	258*
Wykreślone z inwentarza	99 sygn. w 14.568 wol.
Zmeliorowane tytuły	281 tyt. w 2.112 wol.

* w liczbie 258 nowo skatalogowanych tytułów mieści się 201 tyt. w 320 wol. wprowadzonych do bazy HORIZON.

Zadanie	rok 2000
Rekordy bibliograficzne:	1.973
Rekordy egzemplarzy	2.057
Rekordy pozycji	40.395 wol.
Dopisano w inwentarzu tradycyjnym	1.846 wol.
Założono nowych sygnatur:	454
- nowe tytuły	270
- melioracje	184
Wyłączono ze zbiorów	12.494 wol.

3. Prace nad katalogiem alfabetycznym objęty:

Zadanie	2000	1999*
Włączono kart	12.950	12.104
Wyłączono kart	1.852	
Melioracja	488 dzieł	445 dzieł

* w związku z przejściem na system HORIZON w sposób naturalny zmalała ilość kart włączanych do katalogu kartkowego

4. Klasyfikacja rzeczowa:

Zadanie*	2000
Sklasyfikowano wol.(oprac. rekordy)	12.026
Sprawdzanie rekordów zwrotów	6.417
Kontrola haseł przedmiotowych	7.020
Retrokonwersja	9.055
Szeregowanie kart w kat. tradycyjnym	5.572
Zmeliorowano kart	3.016
Wyłączono kart	10.899

* W związku ze zmianami w systemie pracy niemożliwe jest, również w przypadku opracowania rzeczowego, bezpośrednie porównywanie wyników pracy tegorocznej z rokiem 1999. Spowodowało to konieczność zbudowania nowej tabeli ujmującej zarówno prace prowadzone dotychczasowym jak i nowym trybem.

VII. Zbiory specjalne

1. Zgromadzono 8.667 jednostek zbiorów specjalnych (1999- 9.788). Praktycznie wszystkie źródła wpływów wykazują w miarę proporcjonalny spadek w stosunku do wpływów z roku ubiegłego. Liczba jednostek pozyskanych drogą kupna wyniosła 2.263 (1999-2.180), wymiany 77 (70), darów 2.445 (2.434) jako egzemplarz obowiązkowy 3.579 (4.106), zbiorów zabezpieczonych 303 (998).

2. Opracowano 7.965 jednostek (1999 – 8.058), co uznać należy za rezultat satysfakcjonujący. Kontynuowano intensywne przekatalogowywanie starych druków z dawnego zbioru Kaiser

Wilhelm Bibliothek w związku z ich przeniesieniem do magazynu głównego, co stanowić będzie poważne zadanie na najbliższe lata.

3. Utrzymując podjętą trzy lata temu decyzję (dotyczącą sposobu realizacji zadań związanych z konserwacją), tylko część środków przeznaczono na wykonanie pełnej konserwacji wybranych obiektów u zewnętrznych konserwatorów spoza Biblioteki. W ten sposób poddano konserwacji 1 starodruk, 2 rękopisy, 6 obiektów kartograficznych, 3 ikonograficzne. W dwóch ostatnich przypadkach mamy do czynienia z wieloma fotografiami oraz arkuszami map składającymi się na zakonserwowane obiekty. Dużym sukcesem określić można zakończenie trwającej 12 lat konserwacji XVI-wiecznego globusa nieba Merkatora.

Drugą część środków przeznaczono na wykonanie drobnych zabiegów konserwatorsko-zabezpieczających (czyszczenie opraw pergaminowych, natłuszczanie opraw skórzanych, podklejanie obiektów ikonograficznych i kartograficznych). Objęto nimi (łącznie z pracami wykonanymi w godzinach służbowych) przeszło 8.000 (w 1998 – blisko 9.500) obiektów. Zakończono właściwie czyszczenie i natłuszczanie starych druków.

Sekcja Konserwacji zakonserwowała i oprawiła we własnym zakresie 359 (1999 -206) starych druków, rękopisów i masoników, a Sekcja Opraw oprawiła 150 broszur starodrukowych oraz wykonała 8 opraw dla Pracowni rękopisów i 2 tuby oraz naprawiła 2 oryginalne pudła ochronne.

Kontynuowano akcję przenoszenia zbiorów specjalnych do nowego magazynu, ich porządkowania i układania.

4. Ważnym zadaniem było kontynuowanie skontrum wewnętrznego prowadzonego przez pracowników Oddziału Zbiorów Specjalnych. W roku sprawozdawczym zakończono skontrum zbiorów rękopiśmiennych.

5. Kontynuowano mikrofilmowanie zabezpieczające starych czasopism, a także skanowanie obiektów specjalnych (starych druków, ikonografii).

6. Kontynuowano – choć w mniejszym zakresie niż w roku ubiegłym - opracowywanie zbiorów judaistycznych, koncentrując się na kompletowaniu czasopism, wydzieleniu dubletów spośród druków zwartych i opracowaniu zerówek (tj. publikacji nie znajdujących się w zbiorach). Kontynuowano również porządkowanie ostatniej wydzielonej części zbiorów zabezpieczonych, tj. archiwaliów Głównego Urzędu Bezpieczeństwa Rzeszy.

7. Po raz pierwszy zdecydowano się na selekcję materiałów spośród zbiorów specjalnych, selekcionując 1.167 wydawnictw nutowych.

VIII. Przechowywanie i ochrona zbiorów

1. Przemieszczanie i porządkowanie zbiorów - po okresie trzyletniego obniżenia poziomu - realizowane było ze znacznie większym natężeniem. Akcją przemieszczeniową objęto 670,4 tys. wol. (w 199-72,7), z których 75% uporządkowano. Złożyło się na to przeniesienie zbiorów byłej Kaiser Wilhelm Bibliothek z magazynu na Morasku do magazynu przy ul. 28 Czerwca oraz przemieszczenie ok.330 tys. wol. po akcji selekcyjnej. Pozwoliło to uzyskać miejsce na ok.35-40 tys. Nowości.

2. Oklejono, tj. przysposobiono technicznie do udostępniania 35.440 woluminów książek i czasopism (w 1999 – 32,9 tys.).

3. Przeprowadzona kontrola 4.140 zagubień stwierdzonych w poprzednich latach pozwoliła odnaleźć 409 sygnatur. W czasie porządkowania i przesunięć księgozbioru odnaleziono łącznie kolejne 92 sygnatury i stwierdzono 2.656 zagubień. Z uwagi na prowadzenie przeróżnych prac porządkowych i związanej z tym kontroli zbiorów Sekcja Skontrum nie prowadziła typowej kontroli nowych partii zbiorów.

4. Oprawiono łącznie 4.548 wol., w tym Sekcja Opraw w ramach godzin służbowych 4.148 (w 1999 - łącznie 6.206 wol.). Spadek ilości wykonanych oprav wynika zarówno ze zmniejszenia liczby zleceń zewnętrznych, jak i zleceń w ramach prac zleconych oraz zwiększonej absencji chorobowej i zmniejszenia stanu etatowego Sekcji Opraw o jednego pracownika.

Sekcja Opraw wykonała również 342 pudła na zbiory (w 1999 - 261) oraz 590 teczek do gazet (w 1999 - 584).

6. Sekcja Konserwacji wykonała naprawę lub konserwację 224 oprav (1999 - 237) i 2.041 różnych zabiegów intrologatorskich (1999 – 1.452).

7. Biblioteka i jej pracownicy nadal uczestniczyli w akcji ratowania księgozbiorów zalanych w czasie powodzi 1997 roku w Nysie. Biblioteka przyjmowała wysuszone książki, gazowała je, sporządzała ich dokumentację katalogową i przechowywała do czasu poddawania ich zabiegom konserwatorskim. Po uzyskaniu środków z Ministerstwa Kultury i Sztuki do końca roku poddano wszechstronnej i pełnej konserwacji kolejnych 600 wol., które oddano właścicielowi.

8. Ważnym zadaniem stało się opracowanie planu ochrony zbiorów zgodnie z wymogami stawianymi przed Biblioteką, jako obiektem podlegającym specjalnej ochronie. Opracowany plan nie został przyjęty z uwagi na finansową niemożność jego realizacji. Władze Uczelni wystąpiły do MEN-u o zmianę zaleceń (ochrona wyłącznie części nowego magazynu, w którym skoncentrowano by zbiory zabytkowe), co spowoduje konieczność opracowania planu ochrony od nowa.

IX. Udostępnianie zbiorów

1. W zakresie zamówień złożonych w magazynie zanotowano kolejny rok z rzędu spadek, odnotowując ich 153.348 (w 1999 - 301.988, 1998 – 454.712). Spadek ten (o 49,2% w stosunku do 1999 roku i 66,3% w stosunku do roku 1998) uznać należy za najbardziej widomy znak trafności przeprowadzonej reformy, tj. wyprowadzenia z magazynu wszystkich egzemplarzy podręczników i skryptów do księgozbioru Wypożyczalni. Ze złożonych zamówień realizowano 112.247 wol. Wskaźnik rewersów zrealizowanych wyniósł 72,5% (w 1998 r. odsetek ten wyniósł 50,5% a w 1999 – 59,8%). Oznacza to wyraźną poprawę tego tak bardzo niezadowolającego w poprzednich latach wskaźnika. Z powodu wypożyczenia nie zrealizowano 22,9% złożonych zamówień (w 1999 – 34,2%), a z powodu zagubień 4,6% (w 1999 - 5,98). Liczba zamówień niezrealizowanych spadła ze 121.340 w 1999 roku do 42.101, co oznacza spadek procentowego wskaźnika zamówień niezrealizowanych z 40,2% do 27,5%.

2. Liczba czytelników zarejestrowanych w roku bieżącym wyniosła 13.225 (1999 – 12.466), sprawiając, iż liczba aktywnych kont czytelniczych zamknęła się cyfrą 21.378 (w 1999-15.850). Kontynuowano przenoszenie tradycyjnych kont czytelniczych do bazy komputerowej.

3. W Oddziale Udostępniania udostępniono łącznie **538.134** wol. (1999 - 538.887), co oznacza spadek o 0,1 %. Udostępniono:

- w czytelnich: 382.076 wol., (1999 – 323.410.) co oznacza wzrost o 18%,
- poprzez wypożyczalnię miejscową: 106.063 wol., (1999 - 164.994.), spadek o 35,7%, w tym: bezpośrednio z księgozbioru wypożyczalni 82.791 (w 1999 – 40.044), co oznacza wzrost o 109%, z magazynu 22.394 (w 1999 – 86.509) co oznacza spadek o 386% !,
- poprzez wypożyczalnię międzybiblioteczną: 3.658 wol. (1999 – 2.980) co oznacza wzrost o 22,8%,
- udzieleniem 4.921 depozytów (1999 - 4.557), wzrost o 8 %,
- w Domach Studenckich : 27.644 wol. (1998 – 28.736), spadek o 3,8%.

4. Pozostałe agendy Biblioteki udostępniły 14.090 jednostek (1999 – 7.004 jednostek) co daje łącznie **552.224** udostępnienia (1999 - 545.891) rejestrowane. Suma ta nie obejmuje ilości udostępnień zbiorów podręcznych czyteln w ramach tzw. wolnego dostępu do półek. W skali całej Biblioteki udostępnianie wzrosło więc o 1,2%.

5. W wyniku selekcji księgozbioru dydaktycznego wycofano z niego 2.039 wol. (w 1999 - 2.490 wol.). Zakupiono dla księgozbioru dydaktycznego 4.888 książek (1999 – 2.760) oraz wprowadzono do niego 1.378 wol. przejętych z magazynu głównego, co łącznie powiększyło księgozbiór dydaktyczny o 6.266 wol.

6. Księgozbiór dydaktyczny wypożyczalni liczył na koniec roku 50.866 wol. (w roku 1999-44,6 tys.).

7. Mimo pewnych trudności utrzymano wprowadzoną w końcu ubiegłego roku zasadę realizacji zamówień do czyteln co 30 minut (uprzednio co 60 min.).

8. Kontynuowano akcję zabezpieczania księgozbioru dydaktycznego (foliowanie) i równoczesnego jego oznaczania działowego i wyposażania w kody kreskowe. Cały księgozbiór wypożyczalni został wyposażony w paski magnetyczne w związku z zainstalowaniem systemu zabezpieczenia zbiorów.

9. Do księgozbiorów podręcznych czyteln włączono 1.975 wol., a wyłączono 1.032 wol. Liczą one obecnie 28.574 wol. książek (bez księgozbioru byłego Konsulatu Amerykańskiego), 12 000 dokumentów audiowizualnych oraz 2.637 tytułów czasopism bieżących (w Czytelni Czasopism, Czytelni Niemieckiej oraz Czytelni Zbiorów Specjalnych).

10. Wskaźnik częstotliwości udostępniania księgozbiorów podręcznych wyniósł 3,96 zmieniając się dość wyraźnie w stosunku do roku ubiegłego kiedy to wynosił 3,47. Tenże wskaźnik dla księgozbioru dydaktycznego Wypożyczalni wyniósł 1,63 mimo utrzymania zasady wypożyczeń na stosunkowo długie terminy.

11. W stosunku do ilości użytkowników nadal stanowczo za mała jest liczba udostępnianych im miejsc w czytelnich, która nie uległa zmianie i wynosi 188.

12. Rozpoczęto wydzielanie tzw. egzemplarza archiwalnego spośród książek rzadkich oraz najczęściej wykorzystywanych podręczników i skryptów. Spośród druków wydanych po 1970 roku do wyłącznego korzystania na miejscu wyznaczono 2.679 wol.

13. Przygotowano nowy Regulamin Udostępniania Zbiorów ograniczający publiczną dostępność Biblioteki oraz zwiększający stopień prezencyjności w udostępnianiu jej zbiorów, który – po dyskusji na radzie Bibliotecznej- został wprowadzony w życie stosownym Zarządzeniem wewnętrznym dyrektora Biblioteki.

X. Działalność informacyjna

1. Udostępnialiśmy czytelnikom 80 baz danych na CD-ROM. Mogli oni korzystać również z Internetu, a także baz udostępnianych z serwera PCSS-u. Z baz w BU skorzystało 3.700 zarejestrowanych użytkowników a więc tylu samo, co w roku poprzednim. Rejestracja ta nie jest pełna, gdyż dotyczy wyłącznie użytkowników pracujących co najmniej 30 minut oraz dlatego, że 10 baz udostępnianych były w technologii ERL (dostęp do baz przez internet). Tych logowań było 10.205 (w roku 1999 - 2.273) o łącznym czasie przeszło 717 godzin, w ramach których wyszukano 19,4 tys. abstraktów i przeszło 44 tys. rekordów.

Nadal dużym zainteresowaniem cieszyły się prowadzone w każdą środę (głównie dla pracowników nauki a także studentów) kursy z zakresu korzystania z CD-ROM i Internetu. Podtrzymywano, organizowane w każdy wtorek, stałe konsultacje w zakresie dostępu do czasopism elektronicznych

2. Testowano bazy instalowane okresowo na serwerze Biblioteki lub dostępne z innych serwerów. Łącznie udostępniono dzięki temu czytelnikom 22 bazy dostarczone przez firmy EBSCO, Bell and Howell Information and Learning, Gale Group.

3. Biblioteka uczestniczyła w konsorcjach dających dostęp do czasopisma Chemical Abstracts oraz baz: SwetsNet (spisy treści 15.300 tytułów czasopism), Springer Verlag/Swets & Zeitlinger (407 pełnotekstowych czasopism elektronicznych), poprzez link LASER dostęp do baz firmy Lange Und Springer, konsorcjum EIFL Direct oraz baz firmy EBSCO: EBSCONet, EBSCOHost, EBSCOOnline, testowo umożliwialiśmy dostęp do baz: Elseviera, Academic Press. Podjęto decyzje o zakupie od roku 2001 dostępu do tych dwóch ostatnich baz.

4. W roku sprawozdawczym kontynuowano tworzenie baz własnych m.in.: dysertacji, księgozbiorów podręcznych wypożyczalni i czytelń, zbiorów ikonograficznych, zawartości prasy wielkopolskiej, zbiorów muzycznych.

5. Powyższe usługi informacyjne zastępują korzystanie z form tradycyjnych - zestawień tematycznych i kwerend. Z usług tych skorzystało jednak w roku sprawozdawczym, w stosunku do ubiegłego więcej osób. W Oddziale Informacji Naukowej wykonano 2 zestawienia tematyczne z 2.538 opisami oraz 937 kwerend z 9.400 opisami (w 1999 odpowiednio 3 z 264 opisami oraz 398 z 8.972). Oddział Zbiorów Specjalnych wykonał 66 kwerend (1999 - 79) oraz 200 abstraktów (1999 - 211).

6. W ramach prac wydawniczych:

- w ramach serii *Prace Biblioteki Uniwersyteckiej* opublikowano kolejne katalogi: *Poznań na widokówkach z lat 1893-1918* autorstwa Jakuba Skuteckiego oraz *Katalog druków współczesnych w zbiorach masońskich Biblioteki Uniwersyteckiej w Poznaniu* przygotowany przez Andrzeja Karpowicza,

- zbierano materiały i opublikowano 2 kolejne zeszyty serii wydawnictw pod tytułem *Spisy zawartości prasy wielkopolskiej*, która docelowo ma równoległe z mikrofilmowaniem objąć najważniejsze tytuły prasy wielkopolskiej XIX i XX wieku,

- przygotowano czwarty tom reaktywowanego czasopisma *Biblioteka*, rocznika wydawanego systematycznie do lat 70-tych, który ukaże się w początkach 2001 roku.

7. Zorganizowano 8 dużych wystaw, z których najważniejszymi były:

- *V Poznański Przegląd Książki Naukowej*,
- *W służbie słowu. O bł. Natalii Tułasiewiczównie – polonistce*.
- *Chiny w obiektywie*,
- *Bach 2000*,
- *Od Lindego do „innego”* [wystawa słowników zorganizowana z okazji 50-lecia istnienia redakcji Słowników PWN].

Systematycznie aktualizowano wystawy nowości oraz organizowano tzw. małe wystawy.

8. Sekcja Reprograficzna OIN, wcielona w II kwartale 2000 roku do Pracowni Mikrofilmowej wykonała 179.870 tys. (1999 – 168,1 tys.) odbitek kserograficznych. W pozostałych komórkach organizacyjnych BU wykonano 31,3 tys. zarejestrowanych odbitek kserograficznych.

9. Pracownia Mikrofilmowa wykonała 162 mikrofilmy (97.740 klatek) z 10 tytułów czasopism; zeskanowała 50 książek i 1 czasopismo oraz 2.569 odbitek kserograficznych z mikrofilmów.

XI. Komputeryzacja

1. Zakupiono:

- ze środków własnych: 92 komplety 32 MB RAM w celu rozbudowy pamięci w 47 komputerach; miniaturową drukarkę termiczną, oprogramowanie serwera SUN,
- ze środków inwestycyjnych uczelni: serwer SUN oraz 10 terminali graficznych dla obsługi OPAC-u.

2. W ramach wdrażania systemu HORIZON:

- w *module katalogowania* kontynuowano katalogowanie nowych nabytków, katalogowanie księgozbioru dydaktycznego oraz katalogowanie retrospektywne księgozbioru aktywnego; rozpoczęto prace związane z ustalaniem formatu katalogowego dla płyt CD,
- *moduł gromadzenia* wdrożono we wszystkich sekcjach Oddziału Gromadzenia; ustalono tzw. budżety oraz dostawców,
- w *module czasopism* kontynuowano wprowadzanie opisów bibliograficznych oraz tworzenie rekordów zasobów czasopism bieżących,
- w *module udostępniania* rozpoczęto drukowanie monitów zaległych wypożyczeń oraz rozpoczęto komputerowo rejestrować udostępnienia w Pracowni Muzycznej.

3. Udostępniono pierwsze komputery dla czytelników w pomieszczeniach Katalogu Głównego.

4. Opracowano założenia i rozpoczęto wdrażać system LEKTURY, tj. system zbierania danych nt. obowiązujących na uczelni lektur, pracujący w oparciu o program HORIZON.

5. Przygotowano instrukcje wewnętrzne dot. użytkownika modułu czasopism i systemu LEKTURY.

6. Przeprowadzono bieżące naprawy sprzętu i oprogramowania.

7. Przeprowadzono dalszy cykl szkoleń dla bibliotekarzy BU, bibliotekarzy bibliotek sieci biblioteczno-informacyjnej UAM oraz bibliotekarzy innych bibliotek należących do PFBN.

8. W ramach prac wykonanych na rzecz systemu zamówiono kody kreskowe i czytniki kodów, prowadzono szkolenia, przydzielono zakresy numerów kontrolnych, wykonano konwersję baz (por. sprawozdanie sieci bibliotek zakładowych).

9. Kontynuowano współpracę z dotychczasowym wykonawcą strony domowej WWW, dzięki czemu została ona znacznie rozbudowana, m.in. rozpoczęto tworzenie jej wersji angielskojęzycznej.

10. Na koniec roku sprawozdawczego baza liczyła:

	1999	2000
Opisów bibliograficznych	46.353	118.792
Pozycji	108.628	277.374
Hasel wzorcowych	98.933	244.640
Zarejestrowanych czytelników	19.128	26.580

XII Dydaktyka i praca naukowo-badawcza

1. Kształceniem z „Przysposobienia bibliotecznego” objęto 4.100 studentów w ramach 390 godzin dydaktycznych (w 1999 – 4.100), a zajęciami z „Podstaw informacji naukowej” 8 grup ćwiczeniowych w ramach 132 godzin dydaktycznych (w 1999 - 13 grup, 162 godzin). Zmniejszenie ilości zajęć z „Podstaw informacji naukowej” wynika ze zmieniających się potrzeb użytkowników nastawionych teraz głównie na sprawy związane z poszukiwaniami internetowymi oraz korzystaniem z baz na CD-ROM.

2. Praktyk studenckich nie organizowano (w 1999 - 6 osób z 2 ośrodków). Zrealizowano praktykę dla 1 słuchacza Szkoły Pomaturalnej z Jarocina.

3. W szkoleniu wewnętrznym uczestniczyło 14 osób, 10 osób uczestniczyło w lektoratach języka angielskiego, 1 niemieckiego. Dodatkowo na kursie wewnętrznym j. angielskiego uczyły się 4 osoby. Zaocznie na studiach magisterskich studiowało 10 osób, 3 na studiach licencjackich oraz 1 w bibliotekarskim studium pomaturalnym. Dwie osoby spośród studiujących uzyskały magisterium z zakresu bibliotekoznawstwa, dwie ukończyły studia na poziomie licencjackim.

4. Zorganizowano dwudniowe, ogólnopolskie seminarium *Granty dla bibliotek*, w którym uczestniczyło przeszło 80 osób.

5. Zorganizowano pięć zebrań naukowych dotyczących: programów realizowanych zajęć dydaktycznych, relacji z pobytów na konferencjach, wyjazdów zagranicznych, prezentacji zbiorów specjalnych.

6. Zorganizowano dwie prezentacje i dwa wykłady w związku z organizowanymi przez UAM Dniami Nauki, dwa wykłady oraz 63 prelekcje dla gości wizytujących Ciężen.

7. W celu przygotowania kolejnego rocznika *Biblioteka* powołany zespół redakcyjny zbierał się 6-krotnie, omawiając problemy redakcyjne i wydawnicze.

8. W ramach współpracy międzynarodowej współpracowano na podstawie umów z 20 ośrodkami.

Przyjęto 8 gości indywidualnych, a 21-krotnie pracownicy Biblioteki Uniwersyteckiej wyjeżdżali do różnych ośrodków tak w ramach umów jak i poza nimi.

9. Zorganizowano:

- przy współudziale firmy EBSCO/Lange u. Springer 3-krotnie prezentację dostępu do czasopism elektronicznych (wraz ze szkoleniem),
- wykład otwarty dr W. Kesslera pt. *Stan, problemy i perspektywy bibliotek naukowych w Niemczech*.

9. Grupa osób z tytułem doktorskim powiększyła się dzięki obronie pracy doktorskiej przygotowanej przez dr J. Hatłasa.

10. Wzorem lat ubiegłych z okazji Dnia Bibliotekarza zorganizowano wyjazd szkoleniowo-rekreacyjny, tym razem do Szamotuł i Obrzycka.

Odbyło się również tradycyjne spotkanie noworoczne z emerytami oraz opłatek dla pracowników.

11. W ramach prowadzonych prac naukowo-badawczych pracownicy Biblioteki Uniwersyteckiej:

- wygłosili 3 referaty na konferencjach krajowych, 1 na zagranicznych oraz 2 wykłady prośzone dla bibliotekarzy w Olsztynie i Kielcach,
- opublikowali 33 oryginalne prace (w tym 4 samoistne i 29 artykuły),
- opracowali 200 abstraktów dla czasopisma RILM Abstracts,
- przygotowali 4 prace bibliograficzno-informacyjne.

XIII. ZBIORY BIBLIOTEKI UNIWERSYTECKIEJ W CIĄŻENIU

1. Sporządzono 7 list dubletów, które rozesłano do bibliotek krajowych i zagranicznych; przeprowadzono selekcję 4.320 dubletów i druków zabezpieczonych, spośród których 600 przeznaczono do dalszego zagospodarowania, pozostałe ubytковано.

2. Uporządkowano 464 mb. zbioru dubletów.

3. Przeprowadzono selekcję 9.628 wol. gazet i czasopism.

XIV. UWAGI KOŃCOWE

O ile rok 1999 w działalności Biblioteki uznano w porównaniu z latami ubiegłymi za przełomowy, tak rok 2000 miał być rokiem kontynuacji zarówno tradycyjnych jak i nowych zadań, realizowanych w nowej technologii, a także rokiem nadrobienia pewnych zaległości powstałych podczas wdrażania właśnie tych nowych technologii w roku 1999. Podsumowując można stwierdzić, że założenia zostały zrealizowane. Nie nastąpił żaden regres w realizacji zadań, co więcej udało się (szczególnie w zakresie opracowania wpływów nowych) nadrobić wspomniane zaległości z roku poprzedniego.

Przyznany Bibliotece Uniwersyteckiej budżet został – w części dotyczącej gromadzenia - skonsumowany na dość wyraźne zwiększenie poziomu gromadzenia a także na pokrycie wyższego od średniej inflacji, wzrostu cen książek a szczególnie czasopism. Choć cieszy fakt kupna większej liczby książek niż w roku ubiegłym, to zdecydowanie nadal jest ich za mało w stosunku do potrzeb i możliwości udostępnienia. Powtórzyć należy uwagi zgłaszane już w latach poprzednich, że łączne kwoty przeznaczane na ten podstawowy cel statutowy bibliotek jakim jest gromadzenie, uznane przez wielu członków społeczności akademickiej za wysokie, nadal nie pozwalają jednak na zaspokojenie dużej części potrzeb. Odnosi się to zarówno do zakupu czasopism, baz danych jak i książek. Uświadomić należy wszystkim decydom na uczelni fakt nienadążania Biblioteki Uniwersyteckiej oraz bibliotek sieci z organizowaniem możliwości dostępu do literatury (niski zakup, brak miejsca w czytelniach) w porównaniu ze wzrostem produkcji wydawniczej oraz zwiększającą się liczbą pracowników i studentów (na koniec roku sprawozdawczego już blisko 45.000 na różnych formach studiów). Statystycznie na jednego pracownika i studenta wprowadzono do zbiorów w całym systemie biblioteczno-informacyjnym Uczelni 1,8 (w 1997 –1,7; w 1998 – 1,8 wol., 1999 –1,6 wol.).

Sz szczególnie dramatyczna z punktu widzenia obsługi pozostaje nadal sytuacja studentów, w tym przede wszystkim studiujących zaocznie. Problemu tego nie rozwiąże zwiększanie ilości książek dostępnych wyłącznie w czytelniach (choćby z powodu małej liczby miejsc w czytelniach) ani powiększanie ilości kserografów.

W tym kontekście należy powtórzyć ubiegłoroczne uwagi o konieczności jednorazowego, mocnego dofinansowania zakupów podręczników do księgozbioru dydaktycznego nowej Wypożyczalni Biblioteki Uniwersyteckiej. Możliwe jest wręcz podwojenie liczby podręczników i skryptów, które na zasadzie wolnego dostępu i bezwiersowych wypożyczeń, mogą być „od ręki” udostępniane studentom. Taka organizacja księgozbioru dydaktycznego współgra z coraz powszechniejszymi tendencjami na Uczelni tworzenia interdyscyplinarnych kierunków studiów, których programy zmuszają studentów do korzystania z podręczników z różnych dziedzin. Żadna z bibliotek sieci nie będzie w stanie tak zorganizować swojego księgozbioru, by te zróżnicowane potrzeby zaspokoić. Będzie to mogła uczynić wyłącznie dobrze wyposażona i sprawnie działająca wypożyczalnia Biblioteki Uniwersyteckiej, obsługująca wszystkich studentów Uczelni. Zbudowanie jej księgozbioru wymagać będzie albo przeznaczenia na ten cel środków centralnych, albo też przekazania środków przez każdy z Wydziałów. Realizacja tego zadania w 2000 roku zaowocowała co prawda wzrostem tego księgozbioru o 13%, lecz nadal wiele pozostaje w tej kwestii do zrobienia.

Zaangażowanie się w budowę tego księgozbioru dydaktycznego spowodowało obniżenie poziomu zakupu książek zagranicznych do niebezpiecznego poziomu 351 wol. (5,5% wszystkich kupionych książek).

W tym kontekście podkreślić należy zgodę władz Uczelni na udział w konsorcjach, pozwalających kupować dostęp do baz danych i czasopism elektronicznych tak, aby w ten –bez wątplenia korzystny finansowo sposób- udostępnić pracownikom i studentom uczelni źródła nieobecne do tej pory w ofercie Biblioteki.

Kolejny rok z rzędu – mimo prowadzonej przez NIK kontroli Narodowego Zasobu Bibliotecznego - nie udało się przekonać władz Uczelni do rozpoczęcia prac związanych z budową ostatniego skrzydła magazynowego przy ul. Ratajczaka, co rozwiązywałoby problem magazynowy na najbliższe 15-20 lat. Przesunięcia wewnątrz Biblioteki (możliwe dzięki dużej selekcji) pozwoliły wyłącznie na wygospodarowanie pewnej powierzchni na nowości, które skierujemy do zbiorów w najbliższych dwóch latach. Brak szczególnie miejsca dla prze-

chowowania czasopism, czego nie rozwiąże przeniesienie partii zmikrofilmowanych tytułów do nowego magazynu przy ul. 28 Czerwca. Pomieścić będzie tam można tylko ich małą część.

Wspomniany magazyn przy Col. Cegielskiego pozwolił na umieszczenie – w dobrych warunkach – dawnego zasobu Kaiser Wilhelm Bibliothek z poprzedniego magazynu na Morasku. Także ostatnia część tego zbioru przechowywana dotąd przy ul. Ratajczaka winna zostać tam przeniesiona w 2001 roku.

Wspomniana powyżej sytuacja mobilizuje jeszcze bardziej do konsekwentnego realizowana zapoczątkowanej kilka lat temu polityki selekcji zbiorów, ograniczania liczby wprowadzanych egzemplarzy i zawężania grup tematycznych stanowiących przedmiot zainteresowania Biblioteki. Cały rok realizowano gromadzenie zgodnie z takimi – obowiązującymi od początku 1998 roku - zasadami gromadzenia zbiorów. Na szczególne podkreślenie zasługuje utrzymanie wysokiego tempa zagospodarowywania zbiorów zabezpieczonych. Szybkie rozwiązanie problemu wielu jeszcze tysięcy zbiorów zabezpieczonych zalegających piwnice, będzie ważnym zadaniem w najbliższych latach.

Utrzymano wysoki poziom liczby woluminów wyselekcjonowanych ze zbioru głównego (co stanowiło priorytet w ostatnich latach). Przystąpiono do wycofywania ze zbiorów dysertacji zagranicznych, jako materiału szybko dezaktualizującego się i bardzo rzadko wykorzystywanego. Planuje się dalsze prowadzenie tych prac, choć trzeba być świadomym, iż w natłoku innych zadań (komputeryzacja) nie zawsze będą one miały priorytet. Dodatkowo prowadzenie selekcji w przypadku bieżącego (a nie działowego) ustawienia zbiorów to ciągle jego przesuwanie w celu likwidowania luk i wykorzystania powierzchni. Tak więc oznacza to niekończące się prace przy przesuwaniu i porządkowaniu zbiorów, które wykonywać muszą przeciążeni bieżącą obsługą czytelników magazynierzy.

Prowadzenie tych wszystkich prac wymaga albo środków na prace zlecone, albo nowych etatów. Przyznania tych ostatnich władze Uczelni konsekwentnie odmawiają. Taka polityka wymaga jednak dofinansowania prac zleconych. W roku 2000 środki przyznane Bibliotece na ten cel nie były małe, gdyż wyniosły 150 000 zł. Jeśli dodamy do tego np. 75 000 uzyskanych z DOT na retrokonwersję, możliwość wykorzystywania na ten cel środków pozyskanych samodzielnie, to okaże się, iż dzięki nim udało się utrzymać wysokie tempo prac, szczególnie przy retrokonwersji. Ten problem został przez Senat UAM uznany za priorytetowy, co pozwoliło (także dzięki przyznaniu dodatkowych środków na ten cel dla bibliotek sieci) na znaczne i szybkie rozbudowanie bazy. W końcu roku sprawozdawczego baza liczyła już blisko 300 000 pozycji, co stawiało ją pod względem liczebności, na 3 miejscu w kraju. Nadrobiono przy tym wszystkie zaległości w opracowaniu wpływów z EO z roku 1999 i przystąpiono do nadrabiania zaległości wśród wpływów z wymiany.

Wspomniany powyżej problem kadrowy pozostaje nadal jednym z najważniejszych w całej sieci. Wynika on z przyrostu zadań. Z jednej strony związany on jest z rozpoczęciem komputeryzacji, które to prace - co należy raz jeszcze głośno powiedzieć - wymagają w początkowym okresie zwiększenia zatrudnienia. Wiele bowiem zadań należy prowadzić dwutorowo, wielu nowych zadań należy się nauczyć, a to wymaga przeznaczenia dodatkowego czasu na szkolenia.

Komputeryzacja Biblioteki przynosi równocześnie rozwój zupełnie nowych zadań, które wymagają zatrudniania nowych osób albo przesuwania na te stanowiska dotychczasowej kadry. Do zadań tych należy np. obsługa systemu, obsługa sieci i sprzętu, prowadzenie szkoleń, retrokonwersja (wprowadzanie do bazy opisów książek ze starych zbiorów) czy rozwój no-

wych usług informacyjnych (CD-ROM, Internet, czasopisma elektroniczne itp.). Wspomnianą retrokonwersję prowadzono także po części dzięki oddelegowaniu do tych prac pracowników z innych komórek organizacyjnych. W części odbywa się to ze szkodą dla realizacji zadań w tych jednostkach.

Kontynuowanie rozpoczętej rok wcześniej retrokonwersji księgozbioru aktywnego uważać należy za najważniejszą z prac Biblioteki w 2000 roku. Jej realizacja –dotkliwa bez wątpienia momentami dla studentów – doprowadziła jednak do tego, iż w początku roku akademickiego 2000/2001 dokładnie połowa zamawianych książek z magazynu głównego wprowadzona była już do bazy. Prowadzenie tych prac w kolejnym roku akademickim, przy równoczesnym dalszym rozbudowaniu księgozbioru dydaktycznego Wypożyczalni, przyniesie jeszcze wyraźniejszą poprawę obsługi zamówień czytelnich. Oddanie w 2001 roku do dyspozycji czytelników dalszych stacji roboczych (OPAC-ów) a także skomputeryzowanie Sekcji Realizacji Oddziału Magazynowania i Ochrony Zbiorów umożliwią rezygnację z wypisywania rewersów dla książek zamawianych na podstawie bazy (a nie tradycyjnego katalogu), pozyskanie natychmiastowej informacji o statusie książki i wprowadzenie systemu rezerwacji wypożyczonych tytułów. Wszystko to powinno rozwiązać sporą część problemów związanych z obsługą użytkowników.

Drugi problem kadrowy wynika z konieczności obsługi przez tę samą ilość pracowników większej liczby użytkowników, większej niż przed laty liczby książek zgromadzonych na większej powierzchni magazynowej. W tym kontekście należy też jako największy sukces Biblioteki Uniwersyteckiej w roku 2000 wskazać efekty osiągnięte dzięki organizacji nowej wypożyczalni i realizacji różnych prac z tym związanych. Myślimy tu głównie o przeniesieniu książek dydaktycznych z księgozbioru głównego do dydaktycznego, co pozwoliło zredukować wyraźnie liczbę niepotrzebnie składanych przez czytelników rewersów (wielokrotne składanie rewersów na te same, wypożyczone już egzemplarze), a w wyniku zmniejszenia ilości rewersów wpływających do sprawdzenia w magazynie, zmniejszenie obciążenia pracy magazynierów a tym samym przyspieszenie tempa realizacji zamówień składanych w czytelniach.

Zdobyte doświadczenia pozwoliły na wprowadzenie poważnych zmian organizacyjnych w strukturze Biblioteki tak, aby ona i odzwierciedlany przez nią przebieg procedur bibliotecznych, zbliżone był bardziej do wprowadzonych w życie modyfikacji. Zmiany te będą zapewne w dalszych latach kontynuowane, gdyż wraz z postępowaniem we wdrażaniu komputeryzacji następują zmiany w trybach realizacji prac bibliotecznych. Nie wszystkie można od razu przewidzieć, i nie dla wszystkich można od razu zaproponować ich odzwierciedlenie w zmodyfikowanej strukturze. Dlatego te procesy będą elastycznie kontynuowane w następnych latach wraz z dojrzywaniem kierownictwa Biblioteki do konieczności ich wprowadzania.

Cieszy fakt, iż wprowadzonym zmianom organizacyjnym, którym towarzyszyła zmiana zakresu zadań poszczególnych pracowników, ich translokacja w obrębie gmachu, towarzyszyły w roku sprawozdawczym szeroko prowadzone prace modernizacyjne. Kilkanaście pomieszczeń zostało sposobem gospodarczym wyremontowanych (malowanie), wyposażonych w nowe meble i sprzęty. Sądzymy, iż wyraźne podniesienie standardu warunków pracy wpłynęło pozytywnie na samopoczucie pracowników w miejscu pracy i realizację zadań przez personel biblioteczny.

Wysoko należy ocenić rezultaty prac w zakresie dokumentacji zbiorów własnych oraz innych prac naukowo-badawczych i dokumentacyjnych, których efekty odnajdujemy w dużej liczbie publikacji, w tym szczególnie wydawnictw własnych Biblioteki Uniwersyteckiej.

Sukcesem – który przyniesie efekty dopiero w roku 2001 –zakończyło się staranie Biblioteki o przyznanie jej kategoryzacji. Została ona przyznana w końcu roku 2000 i zaowocuje przyznaniem BU środków finansowych w ramach środków przyznawanych na działalność statutową.

Dopiero w IV kwartale roku udało się zakupić sprzęt dla Pracowni Mikrofilmowej co zaowocuje zwiększeniem jej przerobu w roku 2001.

Rok 2000 był w Bibliotece Uniwersyteckiej rokiem kontroli. Obok wspomnianej kontroli NIK dotyczącej sprawy Narodowego Zasobu Bibliotecznego realizowana była kontrola wewnętrzna dotycząca zakupu usług i materiałów realizowanych przez BU w 2000 roku. Ta kontrola trwać będzie jeszcze w 2001 roku i wówczas poznamy jej rezultaty. Kontrola NIK zakończyła się wystosowaniem pod adresem władz Uczelni zaleceń pokontrolnych, których realizacja będzie naszym zadaniem również w roku 2001. Najtrudniejsze będą bez wątpienia do realizacji te zadania, które mówią o zapewnieniu zbiorom właściwych warunków przechowywania (rozbudowa powierzchni magazynowej) i ochrony. W tym drugim zakresie w roku 2000 sporządzono plan ochrony zbiorów, który nie został jednak do końca roku zaakceptowany i uzgodniony z właściwymi organami. Wychodząc na przeciw zadaniom z tego zakresu, kierownictwo Biblioteki przygotowało plan ochrony zbiorów specjalnych oraz wzmoczenia ochrony wejścia głównego, który przedstawiony został Fundacji na Rzecz Nauki Polskiej jako wniosek w ramach programu CERBER. Efekty starań będą znane także dopiero w połowie roku 2001.

Wnioski z działalności w roku 2000 wyznaczają dla sieci biblioteczno-informacyjnej UAM główne kierunki działania na rok 2001. Należą do nich:

- wspomniana powyżej intensyfikacja automatyzacji prac bibliotecznych,
- rozwiązanie problemów kadrowych, w tym wynagrodzeń pracowników bibliotecznych,
- organizacja nowej czytalni w miejscu dawnej wypożyczalni i rozpoczęcie prac nad budową magazynu bądź przygotowanie magazynów zastępczych,
- dbałość o właściwe profilowanie zbiorów, utrzymanie poziomu selekcji bieżącej i retrospektywnej, zwiększenie zakupów (w tym głównie książek zagranicznych), rozwiązanie problemu gromadzenia literatury pięknej,
- zintensyfikowanie zagospodarowywanie zbiorów zabezpieczonych,
- rozwiązanie problemu braku należytej współpracy ze środowiskiem użytkowników sieci biblioteczno-informacyjnej w zakresie doboru literatury do zbiorów oraz uzgodnień zamówień w ramach sieci (realizacja poprzez wdrożenie części modułu gromadzenia systemu Horizon umożliwiającego prowadzenie bazy zamówień, uruchomienie jednolitej bazy LEKTURY),
- rozwój usług informacyjnych (poszerzenie oferty baz własnych i obcych, przejście na nowe technologie w ich udostępnianiu, rozwinięcie form jej reklamy - szczególnie szkoleń w zakresie dostępu do czasopism elektronicznych),
- utrzymanie poziomu prowadzonych prac dokumentujących zbiory własne (katalogi, bibliografie, informatory)
- rozbudowa systemu ochrony zbiorów, realizacja prac wynikających z konieczności ochrony zbiorów specjalnych (realizacja programu CERBER) i NZB, w tym przygotowanie wydzielonego piętra dla zbiorów zaliczonych do NZB, ochrona obiektu zgodnie z ustawowymi wymogami,

- uporządkowanie spraw administracyjno-gospodarczych (w tym związanych z wytwarzaniem i przechowywaniem dokumentacji, ewidencją majątku) oraz sprawami zamówień publicznych na zakup sprzętu u usług (przejście we wszystkich zakresach na formę przetargu nieograniczonego).

Opracował: dr Artur Jazdon

Załącznik 1

Klasyfikacja rzeczowa nowych wpływów według dyscyplin wiedzy

Symbol	Dział	wol.1999	%	wol.2000	%
A	Generalia	168	2,1	519	4,32
B	Bibliotekoznawstwo	127	1,7	151	1,25
C,D,E	Historia, Nauki pomocnicze	1.278	15,9	1.707	14,19
F	Wojskowość	132	1,7	363	3,02
G,I,K	Nauki społeczne	900	11,3	1.558	12,96
H	Nauki polityczne	110	1,3	355	2,95
L	Prawo	600	7,5	778	6,47
M	Sztuka	325	4,0	608	5,06
N,O,P,Q,Z	Filologie	1.893	23,9	1.858	15,45
R	Filozofia, Psychologia	490	6,1	606	5,04
S	Pedagogika	635	7,9	1.316	10,94
T	Religioznawstwo	449	5,6	833	6,93
U	Geografia	160	2,0	403	3,35
V	Matematyka, Astronomia	116	1,5	109	0,91
W	Nauki przyrodnicze	444	5,5	502	4,17
X	Medycyna	67	0,8	137	1,14
Y	Technika, Rolnictwo, Leśnictwo	99	1,2	213	1,77
Łącznie		7.993	100,0	12.026	100,00

